

Ομιλία του Αριστείδη Μπαλτά Βουλευτή ΣΥΡΙΖΑ, κατά την έναρξη της διαδικασίας για την αναθεώρηση του Συντάγματος στην Ολομέλεια της Βουλής Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ακούσατε μόλις τον κ. Βενιζέλο σε μία ομιλία που, κατά τη γνώμη μου, είχε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος μίλησε ο καθηγητής συνταγματικού δικαίου, εξηγώντας εύγλωττα διαδικασίες συνταγματικές. Στο δεύτερο μέρος, μίλησε ένας Βουλευτής, ο οποίος προσπάθησε να εντάξει μία ολόκληρη ιδεολογία, η οποία οδήγησε τη χώρα και την Ευρώπη εδώ που την οδήγησε, με όλη την Ακροδεξιά να αναφύεται -εννοώ τον νεοφιλελευθερισμό- σε προσπάθεια αναγωγής τους νεοφιλελευθερισμού σε συνταγματική συνθήκη. Αυτό ήταν το ουσιαστικό περιεχόμενο του δεύτερου μέρους της ομιλίας του κ. Βενιζέλου, διανθισμένο με τα γνωστά «Ο ΣΥΡΙΖΑ τότε...» κοκ.

Να φύγουμε από εκεί και να αρχίσουμε να βλέπουμε το Σύνταγμα, πιστεύω, με μια έννοια πιο μακροπρόθεσμης προοπτικής, σεβόμενοι το γεγονός ότι μιλάμε για κάποιο θεσμό -το Σύνταγμα- ο οποίος ορίζει τους τρόπους με τους οποίους συνυπάρχουμε πολιτικά στη Δημοκρατία σε όλες τις χώρες μετά τον Διαφωτισμό.

Να το δούμε αυτό πιο συγκεκριμένα, κάνοντας μια μικρή ρητορική αλλαγή. Να μη μιλάμε για αναθεώρηση Συντάγματος σαν κάτι το οποίο είναι στερεότυπο και το οποίο σε πολλούς δημιουργεί όχι ιδιαίτερα συνθήκες που προξενούν ενδιαφέρον και να μιλήσουμε με το ενεργητικό ρήμα. Συντάσσουμε, λοιπόν. Ο ελληνικός λαός διά των εκπροσώπων του στο Κοινοβούλιο συντάσσει τους όρους, το πλαίσιο εντός του οποίου οφείλει να κινείται, υπό τον σεβασμό όλων, η Δημοκρατία στη χώρα μας. Αν το δούμε έτσι, αρχίζουμε και βλέπουμε ότι μία συνταγματική αναθεώρηση οφείλει να αφορά -γιατί μπορεί να δημιουργηθούν ώστε να αφορά πραγματικά- ολόκληρο τον ελληνικό λαό, ο οποίος με τον τρόπο του, μέσω των εκπροσώπων του, εκφράζεται εδώ μέσα.

Ταυτόχρονα, να δούμε το Σύνταγμα ως κάτι πιο μακροπρόθεσμο, έξω από τους συσχετισμούς της στιγμής μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων, των κομμάτων, των υπερβολών στον διάλογο κοκ, να το δούμε, δηλαδή, ως κάτι που μπορεί να δεσμεύσει τη χώρα μακροχρόνια και να συνδέσουμε αυτή τη μακροχρόνια δέσμευση της χώρας με το γεγονός ότι κοντά μας έρχεται μία ημερομηνία που ακούει στο όνομα «2021», διακόσια χρόνια από την Ελληνική

Επανάσταση που ίδρυσε το νεωτερικό ελληνικό κράτος και να σκεφτούμε την αναθεώρηση του Συντάγματος με τέτοιο τρόπο ώστε οποιαδήποτε κυβέρνηση να τύχει να είναι τότε στα πράγματα, να έχει ένα χάρτη που να είναι άξιος αυτής της πορείας διακοσίων χρόνων.

Αν ξεκινήσουμε από εκεί, ο χρόνος είναι λίγος. Δεν μπορεί μία ομιλία να καλύψει τα πάντα. Μπορεί, όμως, να φανεί από το σύνολο των ομιλιών -τουλάχιστον από πλευράς ΣΥΡΙΖΑ- ότι υπάρχει μία πολύ σαφής λογική στη διαδικασία των άρθρων που ζητάμε εμείς να αναθεωρηθούν.

Θα αφιερώσω το υπόλοιπο κομμάτι της ομιλίας μου σε ένα από τα θέματα που έχει αυτή τη στιγμή μπει έντονα στην ημερήσια διάταξη, το θέμα του διαχωρισμού κράτους κι Εκκλησίας. Ξέρουμε ότι το ερώτημα αυτό, υπό μία έννοια, είναι μόνιμα στην ημερήσια διάταξη σε όλες τις αναθεωρήσεις, ξέρουμε ότι εκεί γύρω έχουν «παιχτεί» τριβές, εντάσεις, αντιπαραθέσεις μεταξύ εκφραστών της πολιτείας και εκφραστών της Εκκλησίας κι είναι καιρός σιγά-σιγά να βάζουμε τουλάχιστον αυτόν τον διάλογο σε πραγματικές βάσεις.

Κι εκτιμώ ότι για να βάλουμε τον διάλογο αυτό σε πραγματικές βάσεις, υπάρχει ένα ουσιαστικό προαπαιτούμενο, πολιτισμικό προαπαιτούμενο, το οποίο επιτρέπει έναν διάλογο ειλικρινή μεταξύ Εκκλησίας και πολιτείας, χωρίς να δημιουργηθεί σε αυτό το επίπεδο απολύτως καμία τριβή.

Τι εννοώ; Εννοώ ότι δεν υπάρχει πολιτισμός στον κόσμο τούτο, δεν υπάρχει ιστορική διαδικασία που έχει καταλήξει στη συγκρότηση μιας κοινότητας, ενός κράτους, μιας θεσμικής -ας το πούμε έτσι- μορφής της ανθρώπινης ιστορίας που να μην στηρίζεται σε μια έννοια ιερού. Οι άθεοι το ίδιο. Όποιος άνθρωπος κινείται εν τω κόσμω τούτω, έχει στο εσωτερικό του μια αίσθηση ιερού που τον καθιστά ακριβώς άνθρωπο. Διότι η αίσθηση του ιερού είναι συναρτημένη με την ανθρώπινη συνθήκη την ίδια, δηλαδή το γεγονός ότι ο άνθρωπος είναι το μόνο ζώο που γνωρίζει ότι θα πεθάνει και άρα ο βίος του είναι συναρτημένος με αυτή τη γνώση του θανάτου.

Για να διαχειριστεί αυτό το ζεύγος, ο άνθρωπος από αρχαιοτάτων χρόνων και σε όλους

τους πολιτισμούς, έχει αναδείξει -ο καθένας με τον τρόπο του- κάτι σαν ιερό. Η μία θρησκεία το ονομάζει έτσι, η άλλη θρησκεία το ονομάζει αλλιώς. Όσοι δεν θέλουν να θρησκευούνται το ονομάζουν με τρίτους τρόπους, αλλά εξίσου με μια έννοια υπέρβασης.

Αρα, η έννοια του ιερού συνιστά μια βάση επί της οποίας μπορούν να συζητήσουν οι θρησκείες μεταξύ τους, μπορούν να συζητήσουν μεταξύ τους ειλικρινά οι πιστοί με τους άθεους κοκ..

Επιπλέον έχουμε ένα προτέρημα στην Ελλάδα ως προς αυτό, διότι ας δούμε στην καθημερινή μας ζωή ποιος -ας πούμε- είναι ο βαρύτερος όρκος. Ο βαρύτερος όρκος είναι η φράση: «Σε ό,τι έχω ιερό». Όμως, αν πει κανείς αυτόν τον όρκο, δεν δεσμεύεται στη μία ή στην άλλη δογματική πίστη, δεν δεσμεύεται στη μία ή στην άλλη θρησκεία. Δεσμεύεται σε ό,τι ο ίδιος θεωρεί ιερό με ανοιχτό το περιεχόμενο του «ό,τι». Κι αντίστροφα, η μεγαλύτερη κατηγορία που μπορεί να απευθύνει κάποιος σε κάποιον είναι «Δεν έχει ιερό και όσιο», πάλι χωρίς να προσδιορίζει τι είναι το ιερό και ποιο είναι το περιεχόμενο του οσίου.

Αρα, η διάκριση αυτή, που είναι βαθιά ριζωμένη σε όλες τις παραδόσεις μας, είναι μια βάση που επιτρέπει τον απολύτως ειλικρινή διάλογο μεταξύ όποιας εκκλησίας, όλων των εκκλησιών και της πολιτείας, χωρίς κανένας να αισθάνεται ότι μειώνεται σε αυτόν τον διάλογο.

Από κει και πέρα, υπάρχει πάλι μια ευαγγελική ρήση η οποία λέει: «Τα του Καίσαρος των Καίσαρι και τα του Θεού τω Θεώ». Από τη μία μεριά, λοιπόν, υπάρχει ο Θεός, με ό,τι περιεχόμενο δίνει σε αυτή την έννοια είτε ο πιστός της τάδε θρησκείας είτε κι ο άθεος με τον τρόπο του κι ας μην το λέει έτσι, κι από την άλλη μεριά υπάρχει και ο Καίσαρ που μετά τη νεωτερικότητα είναι η συντεταγμένη πολιτεία η δημοκρατική.

Εκεί αρχίζουν τα ρεάλια. «Ρεάλια» σημαίνει εκκλησιαστική περιουσία, σημαίνει πού υπόκεινται οι ιερείς, από ποιον πληρώνονται κοκ. Τα ρεάλια αυτά φεύγουν από την έννοια του ιερού, βεβαίως, διότι το χρήμα, εκτός από το νεοφιλελευθερισμό -που εκεί είναι ο θεός για το νεοφιλελευθερισμό- δεν υπόκειται στην έννοια του ιερού, και μπαίνουμε σε διαδικασίες που έχουν σχέση με πραγματικότητες οι οποίες αντιμετωπίζονται από τα δικαστήρια, τους νόμους, τη συντεταγμένη πολιτεία κοκ..

Πιστεύω ότι μπορούμε να βρούμε σε αυτήν την αναθεώρηση τρόπους ώστε και στο πρώτο επίπεδο, δηλαδή στο άρθρο 3 του Συντάγματος και τα συναφή, να καθοριστούν συγκεκριμένα ώστε το κράτος να καταστεί όντως ουδετερόθρησκο με κάθε θρησκεία, με ίσα δικαιώματα, ας το πούμε έτσι, σε σχέση με το κράτος.

Για παράδειγμα, αν είναι να πληρώνει το κράτος τους ιερείς, να πληρώνει και τους ιερείς -όπως λέγονται- των άλλων θρησκειών, να είναι πλήρως ουδετερόθρησκο ως προς τις τελετές, όπου χρειάζεται να υπάρχει -ας το πούμε- θρησκευτική τελετή κοκ. Και, βεβαίως, υπάρχει και ο πολιτικός όρκος, όπου ο πολιτικός όρκος για αξιωματούχους του κράτους σε όλες τις βαθμίδες, είναι όρκος -συμβόλαιο τιμής, αν θέλετε να το πούμε πιο λαϊκά, μη θρησκευτικά δηλαδή- που ο υπάλληλος του κράτους συνάπτει με την αντίστοιχη κρατική Αρχή.

Σε αυτήν τη λογική μπορούμε να αντιμετωπίσουμε όλα τα παραμένοντα προβλήματα με πλήρη, νομίζω, ειλικρίνεια εκατέρωθεν.

Κάτι τελευταίο θέλω να πω, το οποίο δεν έχει ακουστεί πολύ έντονα. Το ανέφερε ο κ. Βενιζέλος προηγουμένως. Είναι η -ας το πούμε- λαϊκίστικη άποψη -από τη νεοφιλελεύθερη μεριά, όμως, δηλαδή ο λαϊκισμός του νεοφιλελευθερισμού είναι πολύ πιο λαϊκίστικος απ' ότι κατηγορεί- ότι όλα αυτά γίνονται για να φύγουν, δήθεν, από τον Προϋπολογισμό τον κρατικό τα κονδύλια της μισθοδοσίας των ιερέων και να περάσουν στην Εκκλησία, όταν η ίδια δήλωση λέει ότι το κράτος θα δίνει στην Εκκλησία το ισόποσο αυτού του ποσού. Έτσι δεν είναι; Αρχίζουν να γίνονται λίγο αστεία τα πράγματα.

Να πούμε, ταυτόχρονα, ότι οι ιερείς που θα φύγουν έτσι από την άμεση χρηματοδότηση του κράτους, ως Έλληνες πολίτες θα έχουν όλα τα δικαιώματα περίθαλψης, υγείας, εκπαίδευσης κοκ. Να πούμε, επιπλέον, ότι το κράτος θα μεριμνά, ώστε αν έχει την ευθύνη χρηματοδότησης η Εκκλησία, να μην υποβιβάζονται οι ιερείς από αυτήν την εξέλιξη, που ενδεχομένως θα έχουν αργότερα οι μισθοί κοκ.

Αυτά είναι απλά τεχνικά προβλήματα, τα οποία μπορούν να λυθούν πιστεύω συγκεκριμένα και κοινή συναινέσει ανάμεσα στην Εκκλησία και την πολιτεία, όταν ξεκινάμε από μια βάση που είναι αμοιβαία αποδεκτή, με αμοιβαίο σεβασμό.

